

In »tweeduizend acht« begint de droom om de oude Rijkswerf Willemsoord nieuw leven in te blazen met het Uitwerkingsplan Stadshart. »Eenendertig« leden van de gemeenteraad van Den Helder onderschrijven unaniem de droom door de visie aan te nemen. Het team van Zeestad werkt het plan verder uit en in »tweeduizend twaalf« tekenen »drie« directeuren een samenwerkingsovereenkomst om het plan te realiseren: eigenaar van het gebouw Hans Broekmeulen, theaterdirecteur Jan Fokkinga en opdrachtgever namens Zeestad Ferdinand Vreugdenhil. Er volgt een internationale ontwerpwedstrijd om »drie« monumentale panden te verbinden tot een theatercomplex. »Twee« architecten, Frits van Dongen en Patrick Koschuch, winnen met hun idee om zoveel mogelijk van de bestaande gebouwen intact te laten en toch het meest unieke theater van Nederland te creëren. Een ontwerpteam van »vijftien« mensen werkt »twee« jaar om alle details op elkaar af te stemmen. Na een Europese aanbesteding in »tweeduizend dertien«, kan bouwbedrijf M.J. de Nijs & Zonen in januari »tweeduizend veertien« aan de slag. In september van dat jaar brengt het Koninklijk paar een bezoek aan de bouwplaats. Een speciale tentoonstelling met als thema Zonder Verleden Geen Heden is die dag het decor van een belangrijke vergadering. Op het bezoek van Koning Willem Alexander en Koningin Maxima volgt de eerste van »drie« open dagen, die tijdens de bouwperiode »honderden« mensen laten kennismaken met de transformatie van de gebouwen. In »anderhalf« jaar bouwtijd voltrekt zich voor een budget van »drieëntwintig miljoen« een ware metamorfose. Een verbinding tussen kade en binnenterrein is gecreëerd via de Kathedraal, waarin een multifunctionele stadshal ruimte biedt aan maximaal »duizend« bezoekers. Een vestzak theater in de plint voorziet in een laatste behoefte en een sfeervol restaurant op een zichtlocatie biedt gasten een theatermenu of gewoon een aangenaam verpozen. In de Bazaar is ruimte voor kantoren en opslag gecreëerd en een glazen corridor verbindt stadshal met de theaterzaal in de Ketelmakerij. Hier is ook een relatie gelegd met het aanpalende Reddingmuseum, dat en passant een verbouwing cadeau krijgt. Het slotstuk is de glazen theaterzaal dat het complex tot een uniciteit maakt; zelfs in de wereld is er geen ander voorbeeld van te vinden.

De titanen arbeid is volbracht als op »zestien« oktober »tweeduizend vijftien« het theatercomplex feestelijk de deuren opent.

Na »zevenenzestigduizend vijfhonderd« koppen koffie is het einde in zicht. Tijd om het theater in te richten. PB theateradviseurs en de »twee« architecten zorgen ervoor dat alles klopt. Sfeer en gebruikerscomfort zijn belangrijke kenmerken. De kleur van de theaterstoelen bijvoorbeeld, is niet traditioneel rood, maar meer auberginekleurig. Een zachte overgang naar het hout, glas en staal van de omgeving. En ook de verlichting wordt opgehangen. Zowel in de foyers als op het toneel. De lichtbruggen zijn onderdeel van de constructie van de toneeltoren en al ruim »vier« maanden eerder opgehangen. Nu bevestigen een »dozijn« lichttechnici de lampen op de juiste plekken. De theaterzaal heeft ruim »driehonderd« dimmers om de juiste sfeer te creëren op ieder gewenst moment. En met »tweehonderdveertig« schijnwerpers kan iedere beweging op het toneel nauwgezet worden gevolgd. Het lijsttoneel krijgt een klassieke inrichting met een voordoek, tussendoek en achterdoek. En een geluidstechnicus gaat alle »zevenhonderdachtenveertig« stoelen af en toetst of op iedere zitplaats het geluidsdrukkniveau van »honderd« db wordt gehaald. »Eén« voor »één« strepen de bouwers de details af op hun lijstjes. Op »één« september »tweeduizend vijftien«, na »vijfzeventig« weken bouwen, levert directeur van Zeestad en opdrachtgever van het project Ferdinand Vreugdenhil het pand op aan Hans Broekmeulen, directeur van Willemsoord BV. De herbestemming van de historische panden is daarmee een feit.

Het is juli »tweeduizend vijftien«. Nog een kleine »drie« maanden en de officiële opening vindt plaats. Het is zomervakantie, maar niet op de bouwplaats in Den Helder. Het bouwterrein lijkt soms wel een bijenkorf, zoveel mensen zwermen in en uit. Op topdagen lopen er »tweehonderdvijfentwintig« man tegelijk rond met oog voor de kleinste details. Het is tijd voor de afwerking. Theaterdirecteur Jan Fokkinga is ieder dag op de bouw te vinden, want dit is de periode dat het fabrieksgebouw daadwerkelijk verandert in een theater. Op »tweeëntwintig« augustus neemt hij afscheid van de schouwburg uit »negentienhonderdvijfenzestig« aan het Bernhardplein. Alle herbruikbare onderdelen hebben inmiddels hun weg gevonden naar het nieuwe gebouw op Willemsoord. Een publieke verkoop van de overtollige inventaris levert bijvoorbeeld nog »vijftig« euro op per »twee« theaterstoelen. Ondertussen werken loodgieters aan de doucheruimtes in de artiestenkledkamers, boren anderen gaten om de garderobe rekken op de hangen, en trekt een elektricien draden om de juiste lichten aan te kunnen doen. Vloerspecialisten leggen de toneelvloer strak en in de zaal leggen technici de laatste hand aan de luchttoevoer onder iedere stoel. Timmerlieden bekleden de tribunes en balustrades en ledverlichting accentueert iedere trede op de trappen. Op het toneel staat een eenzame naaimachine, om de toneeldoeken op de juiste lengte af te zomen.

»twaalf« INMETEN

Volgens het bestek uit »negentienhonderdachttien« zijn de buitenmaten van de Ketelmakerij »zevenen-vijftig« bij »vijfendertig« meter. Een rechthoekige plattegrond past in de strak ingemeten structuur van de oude Rijkswerf waarin ronde vormen niet voorkomen. De as van het gebouw ligt loodrecht op de Zuidstraat waarmee het lijnenspel zich verder doorzet. Het directieve spel van diagonalen, rechthoeken en octogonalen biedt weinig ruimte voor lieflijkheid en zachtheid. Anno »tweeduizend vijftien« zijn de kenmerken van een gewaardeerd en goed bezocht theater vooral warmte en gezelligheid. Een contradictie met het ruwe en stoere karakter van het voormalig militaire terrein. De architect kiest daarom voor eikenhout om het gewenste effect te bereiken. Eikenhout geeft een mooi beeld, straalt warmte uit, heeft diverse toepassingen, is uitstekend te bewerken en goed te behandelen. Door te kiezen voor speciale tinten en kleurschakeringen ontstaat een bijzonder lijnenspel. Het eikenhout vermenschlijkt het industriële karakter van baksteen, staal en glas. Het hout dient ook een akoestisch aspect. Tot »zes« meter hoog zitten er piepkleine akoestische perforaties in de »tien« meter hoge houten zaalpanelen, zodat het geluid steeds perfect te regelen is.

»elf« PLAATSEN

Om de ruimtelijke beleving van de monumentale hallen in stand te houden, ontwerpen de architecten een glazen theaterzaal. Het is een ingewikkelde puzzel om die zaal precies te laten passen binnen de stalen kolommen, die met een onderlinge afstand van »vijf meter zeventig« de originele draagconstructie van het pand vormen. Aan de buitenzijde van de kolommen plaatsen glaszetters »tien« meter hoge glazen panelen, waardoor het publiek de historische context van het gebouw blijft ervaren. Vanuit de zaal is zicht op de foyers in de »twee« zijbeuken, die met de ruwe metselwerkmuren het karkater van de fabriekshal nog eens benadrukken. Voor de achterzijde van de zaal bedenken Van Dongen en Koschuch een bijzondere balkonconstructie. De »twee« majestueuze vrijstaande trappen die de zaal in een warme omhelzing nemen, verleiden de bezoeker tot een blik omhoog naar het cassetteplafond. Een unieke transparantie in het van nature introverte en gesloten gebouw. En als de voorstelling begint, schuiven »tien« meter hoge houten panelen voor de glazenwanden om de voorstelling de gewenste intimiteit te geven.

»tien« INSTALLEREN

Monumenten staan niet bekend als energiezuinig. Ook de isolatie van de panden op Willemsoord laat te wensen over. Tijdens de zomerdagen ontsnapt de warme lucht gemakkelijk door de openstaande lichtstraten op het dak. Op koude winterse dagen wordt het maar niet warm dichtbij de grond. Een comfortabel klimaat bepaalt mede de beleving van een theater, want niemand kijkt graag in een dikke sjaal gewikkeld naar een romantisch toneelstuk. Technische specialisten installeren indrukwekkende machines op de zolder van het gebouw. »Tweeëndertigduizend honderdzestig« meter slang verbindt deze machines via muren en vloeren met de warmte-koude opslag, die »honderdvijftig« meter diep in de grond ligt. Zo helpt de aarde op een duurzame manier de warmte in het nieuwe theater te reguleren. Ondanks het »miljoenen« project in Den Helder, treft de bouwcrisis ook de belangrijkste installatie-adviseur. WHR gaat in augustus »tweeduizend veertien« failliet en even ontstaat een uitdaging van andere orde. Een nieuwe specialist stapt in het gat en het werk gaat verder conform de plannen.

»negen« HIJSEN

Hoe zet je een gloednieuwe toneeltoren op een monumentaal pand en zorg je toch dat het past in de omgeving? Met een hoogte van ongeveer »zevenentwintig« meter torent het gebouw boven alle andere panden uit. Alleen tijdens de bouw domineert een nog hoger punt de horizon: een immense bouwkraan met een mast van »vijfenviertig« en een giek van »vijfenzeventig« meter en een hijsvermogen van »achtentwintighonderdvijftig« kilo. Deze kraan hijst alle materiaal van de kade over de gemiddeld »vijftien« meter hoge panden en zet, via de openstaande dakspanten, alles op de juiste plek. De toneeltoren past perfect bij andere historische gebouwsilhouetten op Willemsoord. De »twee« vaste kranen op het terrein herpakken met hun »dertig« meter weer de hoogste positie. Alleen 's avonds, wanneer het gebouw oplicht met een gouden gloed, is de toneeltoren als een visueel baken tot in de verre omtrek zichtbaar.

»acht« CONSTRUEREN

De industriële stalen draagconstructie van de Ketelmakerij kenmerkt zich in de karakteristieke opbouw van een basiliek met middenbeuk en zijbeuken. De architecten ontwerpen het nieuwe theater precies binnen de beschikbare ruimte. Om »zevenhonderdachtenveertig« zitplaatsen te maken in de smalle middenbeuk, bedenken zij vrij hangende balkons. Het onderste balkon steekt »zeven« meter »vijftig« de zaal in en de bovenste »vijf« meter »vijftig«. Een uitdaging voor constructeurs, die de originele draagconstructie niet extra willen belasten. Door de balkons op te hangen aan het stalen trappenhuis met liftschacht en te werken met staalplaat betonvloeren en trekstangen, creëren de constructeurs een op zich zelf staand gewicht. In totaal verwerkt bouwbedrijf M.J. de Nijs & Zonen, op aanwijzing van IMd raadgevende ingenieurs, »vierhonderdnegevenveertig« ton staal in het nieuwe complex.

»zeven« STORTEN

De utiliteitsbouw van begin »*twintigste*« eeuw kenmerkt zich in het gebruik van staal en beton. Architecten Van Dongen - Koschuch kiezen uiteraard specifiek voor deze materialen als uitgangspunt voor hun ontwerp. Verschillende betonspecialisten zijn nodig, voor bijvoorbeeld het herstel van het oorspronkelijke cassetteplafond of betonnen dakdelen. Nieuwe technieken vinden hun weg naar het oude gebouw, zoals het gebruik van staalplaat betonvloeren. Bovendien is beton de belangrijkste component in vloeren en muren. De massa van het beton helpt met het binnen én buitenhouden van geluid, zodat de omgeving niet hoeft mee te genieten bij elke voorstelling die speelt. Een investering van »*vierhonderdveertigduizend honderdvijfenzeventig*« euro is nodig om nieuw beton op alle gewenste plekken toe te passen.

»zes« VLECHTEN

Het is oktober »*tweeduizend veertien*« als een Werviaan op de Zuidstraat even luisterend blijft staan. Uit de richting van Willemsoord komen bekende geluiden. Het krijsende geluid van metaal op metaal. Voor een kort moment trekt het beeld uit de jaren »*vijftig*« van de vorige eeuw aan zijn netvlies voorbij; een beeld van de arbeiders die met hamers slaan op de grote scheepsschroeven en stoomketels. Dan schudt hij het gevoel van nostalgie van zich af en fietst verder. In de bouwput buigt, knipt en slijpt de betonvlechter ondertussen meter na meter betonstaal tot een enorme mat voor de nieuwe betonvloer.

»vijf« HEIEN

Het bouwterrein bevindt zich op de voormalige marinewerf en is aan »vier« zijden door water omgeven. Een goede bescherming tegen aanvallen van buitenaf, maar geen echte demping voor trillingen door heiwerkzaamheden. En een monumentaal gebouw is sowieso al bijzonder gevoelig voor trillingen. De heiers werken met een kleine, verrijdbare heistelling in een beperkte ruimte. Zij gebruiken geen lange palen, maar korte holle buizen, die zij deel voor deel aan elkaar lassen tot een diepte van »eenentwintig« meter. Door de buizen met beton te vullen, rust het theatergebouw nu op »honderdvijfenzestig« nieuwe funderingspalen.

»vier« GRAVEN

Behendig wendt en keert de graafmachinist zijn werktuig in de beperkte ruimte tussen de stalen kolommen die het karakteristieke zadeldak van de Ketelmakerij ondersteunen. Uiterst geraffineerd graaft de kleine en wendbare graafmachine zich dieper in de grond, totdat het diepste punt op ruim »drie« meter »dertig« is bereikt. Slechts »anderhalf« jaar later zwelt vanuit de diepte het geluid van muziek aan. De beweegbare vloer komt langzaam maar zeker omhoog totdat het »vijftigkoppige« orkest op het zelfde niveau zit als de toeschouwers op de »eerste« rij.

»drie« STUTTEN

Ontdaan van alle onnodige ballast staat de Ketelmakerij naakt en kwetsbaar op het grote, winderige terrein. Het bijna »*honderd*« jaar oude pand kreunt in de voegen, als in mei »*tweeduizend veertien*« een gapend gat in de zijwand prijkt, waardoor straks talloze decorstukken en rekwisieten achter de coulissen verdwijnen. Als »*twaalf*« tijdelijke steunberen het gebouw stutten en de druk van de wanden opvangen en weggeleiden, kan ook het dak eraf om ruimte te maken voor de toneeltoren.

»twee« PUINRUIMEN

Zorgvuldig knipt de graafmachine het laatste restje beton weg van het stalen geraamte uit »*negentienhonderdachttien*«. Het puin stort naar beneden en vormt een indrukwekkende berg. Lampen, toiletpotten, elektrische bedrading, metalen luchtkokers, alle bruikbare onderdelen uit het culturele erfgoed krijgen een »*tweede*« leven. Inclusief beton en metaal recyclet de sloper ruim »*vijfennegentig*« procent van het bouwpuin.

»één« SLOPEN

In »negentienhonderdvijfennegentig« verlaat de Koninklijke Marine de oude Rijkswerf Willemsoord. Geduldig wachten de monumentale panden op een nieuwe bestemming. In september »tweeduizend acht« start de droom voor een nieuw theater in »vier« van deze gebouwen. »Vijf« jaar later slopen bouwvakkers alle niet originele onderdelen uit de industriële monumenten.